

STOP TÆNK TJEK DET

Et interaktivt
undervisningsforløb
om falske
informationer

tjekdet

**MEDIERÅDET
FOR BØRN & UNGE**

ENIGMA
MUSEUM FOR POST, TELE
OG KOMMUNIKATION

FALS
FORENINGEN AF LÆRERE I SAMFUNDSFAG

Med støtte fra Kulturministeriets Demokartipulje

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORMÅL	3
FORLØBETS LÆNGDE	3
UNGES HOLDNING TIL PERSONLIGE DATA, TECHGIGANTER OG POLITISK ANSVARLIGHED	4
FRA FAKE NEWS TIL MIS-, DES- OG MALINFORMATION	5
Misinformation	5
Desinformation	5
Malinformation	5
FAGLIGHED OG TVÆRFAGLIGHED	6
FORLØB OG PROGRESSION	7
Fase 1: Introduktion og begrebsafklaring (en lektion)	7
Fase 2: Gruppearbejde (to lektioner)	7
Fase 3: Peer-to-peer review (to lektioner)	7
Fase 4: Opsamling og diskussion (en lektion)	7
LEKTIONSBEKRIVELSE	8
INTRODUKTION	10
PRODUKTET: SKAB MIS-, DES ELLER MALINFORMATION	11
Gruppernes opgaveartikler	12
FAKTATJEK	12
PEER-TO-PEER REVIEW	13
KONSEKVENSER FOR DEMOKRATIET	14
FAGLIGE MÅL	15
Samfundsfag	15
Historie	15
Dansk	16
SUPPLERENDE MATERIALER	16

FORMÅL

Undervisningsmaterialets formål er at tilvejebringe et rum til refleksion og diskussion af sociale mediers indvirkning på det moderne demokrati, herunder særligt konsekvenserne af spredningen forkerte informationer og hadtale på sociale medier og internettet i bredere forstand.

Forløbet skal give eleverne forståelse for fænomenerne misinformation, desinformation og malinformation samt øge deres kendskab til praktiske kildekritiske redskaber. Målsætningen er, at de klædes på til at navigere i de massive informationsmængder, de møder online.

Undervisningsmaterialet har samtidig et bredere dannelsesmæssigt perspektiv. Målet er, at eleverne skal lære at begå sig som borgere i et moderne samfund, hvor sociale medier spiller en stadig større rolle for individet, fællesskaber, meningsdannelse, politisk deltagelse og meget andet – en udvikling, der både kan have positive og negative konsekvenser for den enkelte og samfundet.

Undervisningsmaterialet søger at bidrage til målgruppens digitale dannelse ved at sætte fokus på konkrete problemstillinger, som de unge møder i deres hverdag samt ved at være handlingsanvisende.

FORLØBETS LÆNGDE

Undervisningsmaterialet er tiltænkt et undervisningsforløb på 6 lektioner á 45 minutter eller 3 moduler á 90 minutter. Det kan skaleres til et længere forløb, hvis der er tid til det.

UNGES HOLDNING TIL PERSONLIGE DATA, TECHGIGANTER OG POLITISK ANSVARLIGHED

I [en undersøgelse](#) lavet af Tænk tanken Mandag Morgen og Dansk Ungdoms Fællesråd sættes der fokus på nogle de demokratiske og samfundsmæssige udfordringer, som også er omdrejningspunktet for nærværende undervisningsmateriale.

Undersøgelsen belyser unges syn på otte digitale samfundsudfordringer. Den er ikke repræsentativ for den samlede danske ungdom, men giver indblik i målgruppens bekymringer om digitalitet, sociale medier, techgiganter og demokrati. Som led i undersøgelsen formuleres otte hovedkonklusioner om unges holdninger på disse områder:

1. Politikerne skal regulere techgiganterne.
2. Vi er OK med at give vores data til techvirksomhederne, men de har et ansvar for at passe på dem.
3. Vi frygter, at fake news kan få demokratiet til at slå revner.
4. Som forbruger på de sociale medier er algoritmer nødvendige, men som samfundsborgere er vi mere bekymrede.
5. Individet har et stort ansvar for, hvordan de bruger og dermed påvirkes af de sociale medier.
6. De sociale mediers magt til at fjerne indhold er måske et nødvendigt onde, men vi er bekymrede.
7. For både samfund og individer er "deepfakes" meget bekymrende, og politikerne bør sætte hårdt ind over for det.
8. Techvirksomheder har et ansvar for at skabe mangfoldige platforme.¹

¹ ['Unges holdninger til tech'](#), Mandag Morgen & DUF, d. 25. august 2021.

FRA FAKE NEWS TIL MIS-, DES- OG MALINFORMATION

Som undersøgelsen ovenfor viser, er unge både interesserede i deres egen og samfundets digitale fremtid. Dette forløb ønsker at bidrage til, at de unge kan navigere i al den information, der møder dem, ved at klæde dem på til at forholde sig kritisk til den.

En central pointe i forløbet er behovet for at nuancere begrebet 'fake news.' Begrebet 'fake news' bliver brugt i flæng i den offentlige debat uden en klar definition og ofte som et nedgørende skældsord om den sandhed, man ikke vil anerkende, eller de videnskabelige fakta, som ikke passer ind i ens eget verdensbillede.

Derfor introduceres i stedet begreberne [mis-, des- og malinformation](#). Faktatjekmediet [TjekDet](#) definerer dem således:

Misinformation

Misinformation er typisk vildledende eller unuanceret information eller deciderede usandheder, hvor afsenderen ikke nødvendigvis er klar over, at det er misinformation.

Desinformation

Desinformation er typisk falske oplysninger, der plantes bevidst for at destabilisere en debat eller et samfund - altså med den hensigt at skade nogen.

Malinformation

Malinformation indeholder information, der deles med onde eller hadefulde hensigter - altså i allerhøjeste grad med det formål at skade andre. F.eks. hadtale, chikane eller trusler.

Disse tre hovedkategorier kan opdeles i syv underkategorier, der hver især indsnævrer metoden, hvormed de falske eller hadefulde informationer videregives. De syv underkategorier er: Satire, vildledende brug af information, bedrageri, falsk indhold, falsk kontekst, falsk sammenhæng og manipuleret indhold.

Læs om begreberne og deres underkategorier i TjekDets artikel [Lad os aflive 'fake news' og gå til angreb på misinformation og desinformation](#)

FAGLIGHED OG TVÆRFAGLIGHED

Undervisningsmaterialet kan fungere enkeltfagligt i samfundsfag, men kan med fordel gennemføres tværfagligt mellem fagene samfundsfag, historie og dansk.

Alle tre fag har dimensioner af, at eleverne skal forholde sig kritisk og reflekteret til den virkelighed, de lever i nu og i fremtiden, men også til fortolkninger af fortiden.

- **Samfundsfag:** Faget bidrager til forløbet med fokus på aktualitet, medieteori og demokratisk forståelse. Herunder er fagets metodiske tilgang til at analysere samtidige strømninger inden for politiske, økonomiske og sociologiske problemstillinger afgørende for elevernes forståelse af mis-, des- og malinformation og konsekvenserne deraf.
- **Historie:** Faget kan bidrage til forløbet ved at give eleverne en forståelse for deres samtid set i en historisk kontekst. Herudover er fagets metodiske anvendelse af kildekritik afgørende for elevernes forståelse af mis-, des- og malinformation og konsekvenserne deraf.
- **Dansk:** Faget kan bidrage til forløbet med fokus på tekst og medieforståelse gennem virkemidler, genrer, formater, samt medieanalyse. Herudover er fagets metodiske tilgang til tekster afgørende for elevernes forståelse af mis-, des- og malinformation og konsekvenserne deraf.

[Klik her](#) for at komme til de faglige mål, der kan arbejdes med indenfor hvert fag.

FORLØB OG PROGRESSION

Forløbet varer seks lektioner eller tre moduler og er opbygget omkring fire faser:

Fase 1: Introduktion og begrebsafklaring (en lektion)

Denne fase foregår i plenum og er baseret på en begrebsafklarende [informationsvideo](#) om mis-, des- og malinformation. Herudover sættes der fokus på de unges bekymringer for fremtidens demokrati ved at kigge nærmere på konklusionerne i [undersøgelsen](#) fra Tænketanken Mandag Morgen og DUF.

Fase 2: Gruppearbejde (to lektioner)

I denne fase arbejder eleverne i grupper med at lave et produkt, der indeholder vildledende informationer. Her skal de researche på og anvende virkemidlerne i mis-, des-, og malinformation. I researchfasen skal hver gruppe høre en episode af podcast-serien [Digital Detektiv](#), som følger en faktatjek-journalists arbejde med at faktatjekke en konkret case.

Produkterne skal efterfølgende anvendes i peer-to-peer reviews.

Fase 3: Peer-to-peer review (to lektioner)

I denne fase gennemføres peer-to-peer reviews, hvor grupperne faktatjekker hinandens produkter. Målet er, at grupperne anvender deres viden om kildekritik og bruger de konkrete redskaber, som forløbet introducerer.

Fase 4: Opsamling og diskussion (en lektion)

I den sidste fase samles der op på gruppearbejdet og peer-to-peer reviews. Herefter afsluttes med en diskussion om konsekvenserne af mis-, des- og malinformation for demokratiet nu og i fremtiden. Her kan med fordel inddrages samfundsfaglige begreber som 'den demokratiske samtale', 'deltager-, forbruger, og konkurrencedemokrati' og medier som 'bevidsthedskontrollerende magter'.

LEKTIONSBEKRIVELSE

Lektion 1: Introduktion

Formål: At aktivere de unges for forståelse og holdninger til sociale mediers indflydelse på demokratiet

Lektie: Se kampagnevideoer

- Vis de otte konklusioner fra [undersøgelsen](#).
- Bed eleverne med deres sidekammerat stemme om de to vigtigste. Hver tommandsgruppe har to stemmer
- Diskutér relevans og hvorfor, de har stemt, som de har gjort
- Se kampagnevideoerne [Hvordan spredes forkerte informationer?](#) Og [Hvad er misinformation, desinformation og malinformation?](#)
- Brug videoerne som oplæg til forløbets indhold: Mis-, des- og malinformation samt faktatjek
- Introducér eleverne for Danmarks eneste faktatjekmedie, [TjekDet](#), og deres arbejdsmetoder

Lektion 2: Brainstorm om mis-, des- og malinformation

Formål: At tilegne sig viden om mis-, des- og malinformation

Lektie: Læs s. 2 og 3 fra TjekDets [artikel](#)

- Fordel cases og podcasts til hver gruppe – [der er seks i alt](#)
- Grupperne lytter til deres podcast
- Grupperne brainstormer på indholdet af deres produkt i forhold til de benspænd, der er givet

Lektion 3: Producér produktet

Formål: At anvende viden om mis-, des og malinformation

- Grupperne arbejder selvstændigt med deres produkt og benspændene.
- Underviseren faciliterer gruppernes proces og sparrer med dem om idé og indhold

---

Lektion 4: [Faktatjek](#)

Formål: At anvende kildekritiske redskaber

Lektie: Læs artiklerne '[Sådan faktatjekker TjekDet](#)' og '[Sådan bliver du din egen faktatjekker](#)'

- Grupperne faktatjekker deres peer-to-peer gruppes produkt
- De gennemgår [skemaet](#) for at lave et faktatjek af den anden gruppes produkt
- De søger informationer på internettet for at dokumentere deres faktatjek og skriver deres konklusioner ned

Lektion 5: [Peer-to-peer review](#)

Formål: At skabe et rum for dialog om mis-, des- og malinformation

- Grupperne skiftes til at gennemgå deres faktatjek af den anden gruppes produkt
- Grupperne giver hinanden point
- I øvelsen skal der være plads til, at grupperne diskuterer nuancerne i hinandens produkter og faktatjek

Lektion 6: [Den demokratiske samtale](#)

Formål: At samle trådene fra forløbet og koble øvelsen til en samfundsfaglig diskussion af den demokratiske samtale og demokratiformer.

Lektie: Research på eller lektielæsning fra en samfundsfaglig grundbog om 'den demokratiske samtale', 'deltager-', 'forbruger-' og 'konkurrencedemokrati', Habermas' herredømmefri dialog eller en historisk vinkel på demokrati.

- Se kampagnevideoer om [mis-, des- og malinformations konsekvenser for den demokratiske samtale og hadtale](#)
- Tag en diskussion i plenum om begreberne og deres relation til det arbejde, de har lavet i forløbet

Nedenfor følger en udvidet lærerguide af de enkelte faser og lektioner.

INTRODUKTION

I første lektion skal eleverne introduceres til forløbets emner, begreberne mis-, des- og malinformation og TjekDets arbejde med faktatjek.

Det sker ved at tage udgangspunkt i konklusionerne i [undersøgelsen](#) fra Tænketanken Mandag Morgen og DUF, der er beskrevet ovenfor. Eleverne skal sammen med deres sidekammerat redegøre for, hvad udsagnene betyder og herefter udvælge to, som de mener, er de væsentligste. Hvis begreberne er nye for eleverne, kan det være nødvendigt at afklare begreber som algoritme, techgiganter, deepfakes og regulering. Lad evt. eleverne se videoerne på Mandag Morgens [hjemmeside](#).

Alle grupperes valg skal synliggøres for klassen. Det kan eksempelvis gøres ved, at de otte udsagn står på Smartboardet og grupperne går op og sætter en streg ved de to udsagn, de har valgt. Herefter tages en kort dialog i plenum om fordelingen af stemmerne.

Herefter ser grupperne to kampagnevideoer om [mis-, des- og malinformation](#), samt hvorledes disse [spredes på sociale medier](#). Eleverne tager herefter en dialog med deres sidekammerat om videoernes budskaber og begrebsafklaring af begreberne: mis-, des- og malinformation.

Det er ikke målet, at eleverne får udtømmende viden om begreberne. Det er derimod vigtigt, at de forstår, at det ikke længere er nok at tale om fake news, men at begreberne mis-, des- og malinformation giver en mere nuanceret forståelse af informationer og nyheder på sociale medier og internettet. For det er dette, de skal have med, når de senere skal anvende virkemidlerne, producere en vildledende historie og faktatjekke hinandens produkter.

Afslutningsvis stifter eleverne bekendtskab med faktatjekmediet, TjekDet. Det sker ved en kort lærerintroduktion af denne type medier og specifikt TjekDet. Læs om dette på [TjekDets egen side](#).

Herefter læser eleverne [s. 2 og 3 i TjekDets artikel](#) om mis-, des- og malinformation og de syv underkategorier. Når eleverne har læst siderne, så tager de en kort dialog med sidekammeraten om betydningen af samt fordele og ulemper ved at bruge TjekDets kategorier i stedet for at tale om fake news.

Supplement til ovenstående

For at koble tematikkerne direkte til elevernes egen livsverden kan I gennemføre en øvelse, hvor eleverne tager udgangspunkt i deres eget feed på de sociale medier. De skal sammen med deres sidekammerat gennemgå hinandens feed og rangere de ti nyeste opslag efter troværdighed.

PRODUKTET: SKAB MIS-, DES ELLER MALINFORMATION

Eleverne deles i seks grupper. I anden og tredje lektion skal hver gruppe lave et produkt ud fra en række benspænd. Gruppernes benspænd handler om mis-, des- og malinformation, de syv underkategorier samt en række virkemidler.

Klassen skal deles i et lige antal grupper, så de i næste fase kan blive "parret" med en anden gruppe.

Til hver af de seks grupper hører en podcast (seks forskellige) på ca. 30 minutter, der med udgangspunkt i en rigtig case beskriver den proces, som en faktatjekker fra TjekDet gennemgår, når hun eller han undersøger en historie. Podcastens formål er at give eleverne mulighed for at høre, hvordan en professionel faktatjekker arbejder, eksemplificere begreberne samt at give inspiration til det produkt, de selv skal lave.

Grupperne må selv vælge, hvilket format deres produkt tager udgangspunkt i. Formaterne kan f.eks. være et meme, et Facebook- eller Twitter-opslag, en Instastory eller noget andet.

Benspændene giver retningslinjer for den enkelte gruppe, så de skal anvende og omsætte deres viden om de tre hovedbegreber, underkategorier og virkemidler i et konkret produkt.

Vi bruger TjekDets definitioner af de tre hovedbegreber og underkategorier. Forløbets forståelse af virkemidler er inspireret af spillet [Bad News](#), der er udviklet af Cambridge University.

I spillet Bad News lærer spilleren at anvende virkemidler, der giver likes og delinger på sociale medier. Hvis I har tid, kan grupperne spille spillet, inden de selv skal lave deres produkt. Det tager ca. en halv time at gennemføre spillet.

I forløbet skal eleverne anvende følgende virkemidler:

- Følelser
- Sensation
- Dokumentation og kilder
- Personefterligning
- Polarisering
- Miskreditering af modstandere
- Profit

Eleverne kan læse nærmere om, virkemidlerne [her](#).

Gruppernes opgaveartikler

De seks gruppers opgaveartikler kan findes her.

- Gruppe 1: <https://www.tjekdet.dk/g1-mosm>
- Gruppe 2: <https://www.tjekdet.dk/g2-mov>
- Gruppe 3: <https://www.tjekdet.dk/g3-don>
- Gruppe 4: <https://www.tjekdet.dk/g4-dov>
- Gruppe 5: <https://www.tjekdet.dk/g5-mom>
- Gruppe 6: <https://www.tjekdet.dk/g6-mof>

Det er vigtigt, at grupperne ikke får adgang til hinandens opgaveartikler, da de i så fald vil få svar på nogle af de ting, de skal faktatjekke senere i forløbet.

Grupperne skal tilstræbe at gøre deres vildledende historier så troværdige som muligt, da mis-, des- og malinformation er mest effektiv, hvis informationen fremstår troværdig.

FAKTATJEK

I lektion 4 skal grupperne arbejde som professionelle faktatjek-journalister på faktatjekmediet, TjekDet. Man kan læse om TjekDets metode [her](#).

VIGTIGT: Grupperne parres to og to. Grupperne modtager hver især den anden gruppes produkt og skal faktatjekke det. I næste fase - peer-to-peer review - skal de parrede grupper mødes og pointgive hinandens faktatjek og produkter.

De skal med andre ord dokumentere den research, de laver på den anden gruppes produkt. Det gælder både i forhold til at tjekke anvendelse/oprindelse af billeder og rigtigheden af produktets indhold. Men det kan også være, at de – hvis de var rigtige faktatjekkere – ville ringe til hovedpersonen og høre om citatet er sandt eller en forsker, der kan forklare kontekst eller nuancer. Sidstnævnte kan øge kvaliteten af gruppens faktatjek, og det kan give bonus, når de til sidst i forløbet skal lave peer-to-peer review, da der gives point for, hvor godt deres faktatjek er gennemført.

De kan bruge dette skema ([indsæt link til skema til faktatjek](#)), når de udfører faktatjekket. Faktatjekket er til dels styret af de benspænd, som alle grupper har produceret deres produkt ud fra.

Supplement til ovenstående

Som supplement til ovenstående kan man arbejde tværfagligt med danskfaget ved at lade eleverne lave en skriftlig opgave, der har form som en faktatjekartikel fra TjekDet. Eleverne kan starte med at analysere en af TjekDets artikler ift. form, opbygning og indhold og derefter producere deres egen.

PEER-TO-PEER REVIEW

I femte lektion skal de parrede grupper spille mod hinanden om at få flest point for det bedste faktatjek.

Spillet er opbygget omkring benspænd og faktatjek.

Det foregår således:

1. Grupperne skiftes til at give deres bud på et svar i kategorierne i [pointskemaet](#).
2. I skemaet står der, hvordan der pointgives.
  - a. I #1, 2 og 3 kan de kun få de point, der står angivet, altså 2 og -2 point. Det skyldes, at der kun kan svares rigtigt eller forkert.
  - b. I #4, 5 og 6 kan de få 1 eller -1 point for hvert rigtigt eller forkert svar. Det skyldes, at der for eksempel kan rammes rigtigt på flere anvendte virkemidler.
  - c. I #7 og 8 beror pointgivningen på en vurdering af, hvor godt man mener, den anden gruppe har lavet deres faktatjek. Derfor er der fire muligheder: 1) 2 point: Rigtigt svar, 2) 1 point: Næsten rigtigt svar, 3) -1 point: overvejende forkert svar, 4) -2 point: Helt forkert svar.
3. Den opponerende gruppe vurderer svaret og giver herefter point.
4. Er der uenighed mellem de to grupper om svarets kvalitet, så lad dem argumentere for deres svar og vurderinger.
  - a. Et peer-to-peer review skal gerne være et rum for refleksion og dialog om svarenes kvalitet.
  - b. Især skemaets '#7: Bud på hensigtserklæring' og '#8: Faktatjekket' kan give anledning til dialog.
5. Punktet '#8: Faktatjekket' er tænkt som en vurdering af gruppernes faktatjek.
  - a. Har en gruppe eksempelvis ramt forkert med mange svar, så skal de kun have 1 point.
  - b. Har de til gengæld vist sig at være grundige faktatjekkere ved at sige, at de ville ringe til en specifik forsker eller lign. for verificere et udsagn, så er det udtryk for høj kvalitet i deres arbejde og de skal have 3 point.
6. Når grupperne har gennemgået skemaet, tælles pointene sammen og en vinder kåres som den bedste faktatjekker af de to grupper.

KONSEKVENSER FOR DEMOKRATIET

I sjette lektion afsluttes forløbet. Som forberedelse til lektionen kan du bede eleverne lytte til [afsnit 7 i podcast-serien Digital Detektiv](#). Den handler om, hvorledes én historie kan fortælles på to helt forskellige måder. Omdrejningspunktet er et historisk eksempel på desinformation i forbindelse med fejlbombningen af Den Franske Skole under 2. verdenskrig.

Podcasten tilvejebringer et historisk perspektiv på forløbets emne ved at give et eksempel på, hvorledes mediers dækning og narrativ er med til at påvirke, hvordan vi opfatter vores fortid og samtid.

Forløbet afsluttes med en dialog om den demokratiske samtale med afsæt i informationsvideoerne om [hadtale](#) og konsekvenser af deling af mis-, des- og malinformation for [den demokratiske samtale](#).

Med udgangspunkt i de to videoer tages en dialog i plenum om demokratiske samtale.

Man kan perspektivere dialogen til relevante emner i faget, man har berørt, eller aktuelle tendenser i dansk eller globalt perspektiv.

Relevante emner kunne være:

- En sammenligning af ‘deltager-’, ‘forbruger-’ og ‘konkurrencedemokrati’ og mis-, des- og malinformations betydning heri.
- En medieteoretisk diskussion af nye og gamle medier og deres betydning for demokratiet og om man kan anvende nyhedskriterierne til at analysere mis-, des- og malinformation. Se eventuelt [denne hjemmeside](#), der beskriver nyhedskriterierne og gamle og nye medier.
- Historiske perspektiveringer. Det kunne eventuelt være om bombningen af Den Franske Skole, som Filmcentralen har [et undervisningsmateriale om](#). Se en nærmere beskrivelse af materialet nedenfor.
- Ønsker man at binde en sløjfe på forløbet ved afslutningsvist at vende tilbage til de unges forhold til sociale medier, regulering af techgiganterne, personlige data og det at være kritisk overfor opslag i ens feed, kan man bede eleverne læse artiklerne [’Unge tjekker oftest troværdigheden af indhold på nettet’](#) og [’Sådan afslører du hurtigt en falsk påstand: Google samler faktatjek fra hele verden i søgemaskine’](#). Artiklerne giver anledning til, at de unge reflekterer over deres egne vaner på nettet og introducerer yderligere et praktisk redskab til faktatjek.

FAGLIGE MÅL

Nedenstående er fra [Undervisningsministeriets læreplaner fra 2017](#).

Samfundsfag

Fra samfundsfagets formål: ”Almendannelsen skal endvidere fremmes ved at give eleverne lyst og evne til at forholde sig til og deltage i den demokratiske debat og gennem undervisningens indhold og arbejdsformer engagere eleverne i forhold af betydning for demokratiet og samfundsudviklingen.”

Faglige mål

Eleven skal kunne:

- anvende viden, begreber og faglige sammenhænge fra kernestoffet samt enkle teorier til at forklare og diskutere samfundsmæssige problemstillinger
- formulere faglige problemstillinger og indsamle, kritisk vurdere og bearbejde dansk og fremmedsproget materiale, herunder statistisk materiale, til at undersøge og diskutere problemstillinger og konkludere
- på et fagligt grundlag argumentere sammenhængende og nuanceret for egne synspunkter og indgå i en faglig dialog
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

Historie

Fra historiefagets formål: ”Arbejdet med faget giver eleverne redskaber til kritisk og reflekteret at finde, udvælge, anvende og vurdere forskelligartet historisk materiale, herunder de mange former for historieformidling og historiebrug, som de stifter bekendtskab med i og uden for skolen. Gennem arbejdet med historisk materiale opøves elevernes kritisk-analytiske, kreative og innovative evner.

Eleverne får gennem faget indsigt i, hvordan historie er blevet og bliver anvendt i fortidige og nutidige samfund.”

Faglige mål

Eleven skal kunne:

- anvende en metodisk-kritisk tilgang til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie
- opnå indsigt i, hvordan historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til elevernes egen tid formidle og remediere historiefaglige problemstillinger mundtligt og skriftligt og begrunde de formidlingsmæssige valg
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

Dansk

Fra danskfagets formål: ”Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer elevernes muligheder for som medborgere at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund.”

Faglige mål

Eleven skal kunne:

- demonstrere viden om og kunne perspektivere til træk af den danske litteraturs historie, herunder samspillet mellem tekst, kultur og samfund
- demonstrere kendskab og forholde sig reflekteret til mediebilledet i dag
- navigere, udvælge og forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier samt deltage reflekteret i og bidrage til digitale fællesskaber
- demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder.

SUPPLERENDE MATERIALER

Emnet dette forløb kredser om er også at finde i andet undervisningsmateriale. Herunder følger et udpluk af disse med en beskrivelse af, hvorledes de enkelte materialer kan anvendes sammen med nærværende undervisningsmateriale eller som supplement hertil.

TJEKDET: SAMLING AF UNDERVISNINGSMATERIALER

TjekDet har udviklet en [undervisningsportal](#), der samler undervisningsmateriale fra forskellige udgivere, der alt sammen giver værktøjet og hjælpemidler til at forholde sig kritisk, når man skal færdes og navigere i nutidens og fremtidens informationsstrøm. Siden kan være god at orientere sig på, inden man påbegynder forløbet. Det findes [her](#).

FILMCENTRALEN

[FEJLBOMBNING OG FAKE NEWS?](#)

Filmcentralen har udarbejdet et undervisningsmateriale om fejlbombningen på Den Franske Skole i 1945. Materialet samler en lang række relevante øvelser og medieklip, der øver eleverne i kildekritik, medieanalyse og historievinkling.

Materialet kan med fordel anvendes i dette forløb som supplement til den afsluttende lektion om den demokratiske samtale og historiske perspektiver på, hvorledes nyheder og historiske narrativer kan vinkles og fordrejes.

[FILM OG SOCIALE MEDIER – Mellem virkelighed og virkemidler](#)

'Mellem virkelighed og virkemidler' er et undervisningsmateriale om film og sociale medier.

Materialet er lavet for at styrke unges kritiske kompetencer online, hvor de møder både verden og hinanden igennem levende billeder – redigerede såvel som uredigerede.

Materialet tager fat på det multimodale indhold, som skal indgå i danskfaget.

ANTOLOGIEN LIKE: 'SHITSTORME, FAKE NEWS, FEAR OF MISSING OUT. WHAT'S NOT TO LIKE?'

Bogen [LIKE](#) tager højaktuelle emner op, som vi dagligt konfronteres med i vores færden på digitale medier. Bogen omfatter emner som online-normer, digital identitet, ansigtsløs kommunikation, billeddeling, shitstorme, opmærksomhedsøkonomi, digitale forstyrrelser, fake news og misinformation, det postfaktuelle demokrati og meget mere.

Forskellige dele af bogen kan anvendes som baggrundsviden for læreren, inden man giver sig i kast med forløbet, eller som lektier til eleverne i forbindelse med forløbets forskellige dele.

ONLINE SPIL

Flere online læringsspil har til formål at klæde unge mennesker på til at kunne begå sig i nutidens og fremtidens informationsstrømme. Spil kan give eleverne en anden oplevelse af at lære, fordi de skal forholde sig aktivt til problemstillingerne, når de spiller spillet.

Nedenfor findes et udvalg af spil.

Hvert spil har sit eget formål, og varigheden af spillene varierer. Det er op til den enkelte lærer at afgøre, om spillene giver merværdi for eleverne.

BADNEWS

Formålet med spillet [Badnews](#) er at beskytte offentligheden mod misinformation ved at lade spillerne påtage sig rollen som en falsk nyhedsproducent.

Målet er at opbygge dit eget fake news-imperium og få så mange følgere som muligt og samtidig bevare troværdigheden. I spillet optjener spillerne "badges," som svarer til forskellige teknikker, der bruges til fremstilling af falske nyheder. Det er eksempelvis polarisering, konspirationsteorier, miskreditering, trolling og at vække følelser.

Spillet kan være en sjov måde at introducere eleverne til produktion af mis-

des- og malinformation. Det kan inddrages før forløbet sættes i gang, eller før eleverne selv skal i gang med at producere mis-, des- og malinformation.

TROLL FACTORY

Målet med [Troll Factory](#) er at illustrere, hvordan falske nyheder, følelsesladet indhold og bot-hære bruges til at påvirke stemninger, meninger og beslutningstagning.

Spillet handler om anti-immigration og om, hvorledes man opbygger en troldehær gennem systematisk og organiseret vildledende nyheder, memes, trolls osv.

Troll Factory er udviklet af Yle, den finske pendant til Danmarks Radio.

Spillet kan bruges i dette forløb som introduktion til forløbet, eller inden grupperne skal arbejde med selv at producere deres produkter.

MATERIALER OM DEEPPFAKES

Begrebet 'deepfake' er en sammensætning af ordene 'deep learning' (dybdelæring) og 'fake' (falsk).

Det er et sammensat medie, hvor én person i et billede eller en video bliver helt eller delvist erstattet med en anden persons karakteristika, eksempelvis ansigtstræk eller stemme.

Det at lave falske personefterligninger, er ikke nyt. Det nye er, at deepfakes skabes af meget kraftfulde systemer med machine learning (maskinelæring) og kunstig intelligens. Altså, hvor computersystemerne kan forbedre sine evner uden direkte at blive programmeret af et menneske.

DET NORSKE MEDIETILSYN

Det norske medietilsyn, har udviklet et undervisningsmateriale om deepfakes, der kan findes [her](#).

Materialet er opbygget af videoer med interviews af forskere med viden på området kombineret med elevopgaver. Materialet er meget informativt, men sproget kan være en forhindring for brug af materialet.

SPOT THE DEEPPFAKE

[Spot the deepfake](#) er et simpelt spil, der tester spillerens evne til at gennemskue en deepfake.

Spillet er lavet af 'Center for an informed public' under University of Washington og målet er at skabe opmærksomhed på, hvor svært det kan være at gennemskue deepfakes, men også hvor varieret et indhold, det kan være.

Spillet kan både anvendes før og efter gennemførelsen af dette forløb.

DR STUDIE: BLIV DIN EGEN DETEKTOR

DR's mangeårige tv-program, Detektor, laver faktatjek på aktuelle emner. Deres indhold er blevet didaktiseret af DR's undervisningsplatform til de gymnasiale uddannelser, DR Studie.

Materialet hedder '[Bliv din egen detektor](#)' og her tages eleverne gennem Detektor metoder og der arbejdes med cases fra Detektors programmer.

Materialet spiller fint sammen med dette forløbs ønske om at give eleverne redskaber til at forholde til sig kritisk til medier og andre meningsdannere.

Dele af forløbet kan fint passes ind i dette forløb i fasen med faktatjek.

MANDAG MORGEN

Tænketanken Mandag Morgen har en udviklet [video-serie](#) om en række emner, der er relevante i forhold til dette forløb. Der er otte videoer, der hver især beskriver eksempelvis algoritmer, techgiganternes magt, nettets ekkokamre og deepfakes.

Videoerne forklarer begreberne og relaterede problemstillinger i et let forståeligt sprog.

Videoerne kan fungere godt sammen med dette forløbs introduktion, som en begrebsafklaring, men også i slutningen, hvor eleverne skal perspektivere både til deres eget liv på nettet og konsekvenserne for samfundet.

CHECKOLOGY

Hjemmesiden [Checkology](#) er en amerikansk ressource, oprettet af non-profit organisationen 'News Literacy Project'. Projektet stiller programmer og ressourcer til rådighed for undervisere og offentligheden, der skal give brugerne kompetencer og viden, der er nødvendig for at være kloge, aktive forbrugere af nyheder og information og engagerede deltagere i et demokrati.

Det kræver oprettelse af login for bruge sidens ressourcer, men gør man det, får man adgang til videoer, quizzes, spil og lignende, der sætter fokus emner, der også er en del af dette forløbs fokusområder.